

Prosjektbeskrivelse:

Forsøk med utprøving av metoder for målstyrt forvaltning i verneområder

**Miljøverndepartementet
Landbruks- og matdepartementet
Direktoratet for naturforvaltning**

Mai 2008

Innhold

1. Bakgrunn	side 3
2. Målstyrt forvaltning	4
2.1 Hva er adaptiv forvaltning.....	4
2.2 Fra adaptiv til målstyrt forvaltning.....	4
2.3 Prinsipper for målstyrt forvaltning.....	4
2.4 Påvirkning, effekt og konsekvens.....	5
2.5 Selve forsøket med utprøving av metoder for målstyrt forvaltning.....	7
2.6 Eksempel på målstyrt forvaltning.....	8
3. Forholdet til dagens forvaltning av verneområder	9
4. Prosjektets mål	10
5. Strategier og tiltak	10
5.1 Hovedstrategi.....	10
5.2 Pilotprosjekter.....	10
5.3 Retningslinjer for utvelgelse av pilotprosjekter.....	11
5.4 Overvåking og evaluering i pilotprosjektene.....	12
5.5 Samlet evaluering av forsøkene med målstyrt forvaltning.....	12
5.6 Nasjonal og internasjonal kunnskap om målstyrt forvaltning.....	12
6. Hovedutfordringer	13
7. Nærmere om gjennomføring	13
8. Finansiering	15

Forsidefoto: Lars Løfaldli. I kano i Femundsmarka nasjonalpark.

Forsøk med utprøving av metoder for målstyrt forvaltning i verneområder

1. Bakgrunn

Under partsmøtet om konvensjonen om biologisk mangfold (CBD) i februar 2004 ble det vedtatt frivillige retningslinjer for turisme og turistutvikling som legger særlig vekt på turisme i verneområder og sårbare økosystem. Retningslinjene omfatter ti punkter for planlegging og forvaltning. Ett av dem er adaptiv forvaltning. I St.meld. nr. 21 (2004-2005) om Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand står det at disse retningslinjene skal være veiledende for det videre arbeidet med verdiskaping i tilknytning til verneområder.

I desember 2006 ble rapporten med "Handlingsplan for bærekraftig bruk, forvaltning og skjøtsel av verneområder", overlevert Miljøverndepartementet. Arbeidet er utført av en bredt sammensatt arbeidsgruppe med deltakere fra ulike aktører. Arbeidsgruppen mente bl.a. at forvaltningen av verneområder må styrkes vesentlig og utvikles ved at det tas i bruk modeller og metoder for en dynamisk og kunnskapsbasert ("adaptiv") forvaltning. Arbeidsgruppa mente at man i større grad enn i dag kan prøve seg fram mht hvordan aktivitet virker inn på biologisk mangfold. For turisme i verneområder anbefalte arbeidsgruppa at en prøver ut konseptet "adaptiv forvaltning" i noen større verneområder ifm aktivitetsbasert turistvirksomhet som ikke krever tekniske inngrep og er "reversibel", dvs. at man ikke prøver ut tiltak som kan få uopprettelige skader på naturmiljøet. De mest sårbare naturområdene skal ikke være gjenstand for utprøving av tiltak.

Anbefalingen ble fulgt opp på departementsrådsmøtet i november 2007 der Miljøverndepartementet (MD) og Landbruks- og matdepartementet (LMD) ble enige om at det skal gjennomføres et prosjekt om adaptiv forvaltning. Arbeidet med adaptiv forvaltning skal rapporteres jevnlig til departementsrådsmøtet.

Arbeidet er nå igangsatt av en styringsgruppe sammensatt av MD, LMD og Direktoratet for naturforvaltning (DN) (deltar både i gruppa og er sekretær). Statens landbruksforvaltning (SLF) vil også inngå i styringsgruppen. Styringsgruppen har valgt å kalle prosjektet for "forsøk med målstyrt forvaltning" fremfor adaptiv forvaltning.

Dette arbeidet er et ledd i arbeidet med å utvikle gode forvaltningsregimer for verneområder. Det er klare mål for ivaretagelse av naturverdiene i verneområdene og forvaltningens primære oppgave er å ivareta verneformålet. Mange av verneområdene er også en ressurs for mennesket, både i rekreasjonssammenheng og i tilknytning til næringsaktivitet. Det er utfordringer knyttet til forvaltningen av verneområder i denne sammenheng. Forsøket med utprøving av målstyrt forvaltning kan gi oss erfaringer om hvilke metoder forvaltningen skal arbeide etter i saker som gjelder småskala aktiviteter og tiltak i verneområder. Forsøket kan også gi erfaring med metoder for å prøve ut tiltak som gjøres av forvaltningsmyndighetene for å nå bevaringsmål i verneområder. Forsøket gjøres med sikte på å skaffe kunnskap om forvaltningsmetoder. Evaluering og videre oppfølging av arbeidet vil vise om dette er noe som skal benyttes ved fremtidig forvaltning av verneområder.

2. Målstyrt forvaltning

2.1 Hva er adaptiv forvaltning?

Bakgrunnen for igangsettelsen av dette arbeidet er beskrevet ovenfor og er knyttet til begrepet adaptiv forvaltning. Styringsgruppen har undersøkt nærmere hva som menes med adaptiv forvaltning i prosjekter der en slik forvaltningsmåte er benyttet. Vi har funnet at adaptiv forvaltning er dynamisk (tilpasset) og kunnskapsbasert forvaltning, hvor man setter seg mål for forvaltningen, prøver ut ulike tiltak for å nå disse målene, evaluerer tiltakenes effekt, endrer tiltak som ikke virker etter hensikten og setter inn nye. De tiltak som settes inn for å oppnå målene er hypoteser, snarere enn ferdige metoder som leder til et bestemt sluttresultat. Det er avgjørende at tiltak følges opp med systematisk observasjon og evaluering.

Adaptiv forvaltning er særlig forsøkt benyttet i forbindelse med forvaltning av ressurser for å nå bestemte bestandsmål. Forskningsinstitusjoner har ofte vært benyttet for å observere endringer som følge av tiltak.

2.2. Fra adaptiv til målstyrt forvaltning

Etter nærmere gjennomgang av hvordan adaptiv forvaltning er å forstå, har styringsgruppa funnet at denne forvaltningsmetoden rendyrket ikke er særlig egnet for utprøving av aktiviteter i tråd med arbeidsgruppas tilrådninger.

Det er internasjonalt utviklet modeller for forvaltning knyttet til menneskelig bruk av naturområder. Disse modellene bygger på noen av de samme prinsippene som adaptiv forvaltning. Fremfor å velge en fastlagt modell i dette prosjektet, har styringsgruppen valgt å definere prosjektet ut fra hvilke prinsipper en slik forvaltningstilnærming skal bygge på. Etersom målstyring og evaluering er sentrale deler i slike forvaltningstilnærminger, har prosjektgruppa valgt å definere prosjektet som "Forsøk med utprøving av metoder for målstyrt forvaltning".

2.3. Prinsipper for målstyrt forvaltning

Forsøket med utprøving av metoder for målstyrt forvaltning vil hente elementer fra adaptiv forvaltning, herunder også de modeller som er utviklet for å håndtere menneskelig ferdsel i naturområder. Disse har en del prinsipper felles. De har detaljerte mål for bevaring av naturtilstanden, kombinert med en definert standard for de miljøparameterne en vil følge i overvåkingen. Ved hjelp av disse standardene overvåkes både tiltak forvaltningen selv gjør for å nå bevaringsmålene, og andre menneskelige aktiviteter og tiltak. Hvis påvirkning fører til en kvalitetsendring for miljøparameteren slik at den blir lavere enn standarden, avvikles tiltaket. Hvis tiltaket virker positivt får det fortsette. I alle disse modellene er det nær kobling mellom overvåking og forvaltning.

2.4 Påvirkning, effekt og konsekvens

Dersom forvaltningen skal ha en slik tilnærming ved regulering av aktivitet i et område, er det en forutsetning at forvaltningsmyndigheten har kunnskap om naturverdiene og verneverdiene i området. Slik forvaltning bygger også på at forvaltningsmyndigheten har definert ønskede bevaringsmål for naturtilstanden. Bevaringsmål er en presisering av forvaltningsmål knyttet til naturkvaliteter. Bevaringsmål definerer den tilstand man ønsker at en naturkvalitet i verneområdet skal ha.

Figur 1. Eksempler på bevaringsmål

Bevaringsmål definerer den tilstand man ønsker at en naturkvalitet i verneområdet skal ha, for eksempel:

- opprettholdelse av bestander av kulturbetingete arter som spesifikke orkideer eller beitemarkssopp på et gitt areal.
- opprettholdelse av et inngrepsfritt naturområde.
- slitasje på en sti eller rasteplassene på et angitt sted skal ikke øke.

Forvaltningsmyndigheten må også ha en oppfatning om hvilken påvirkning og effekt som er akseptabel. Videre er det viktig at forvaltningsmyndigheten har kunnskap om den totale bruken av området. Når effekten av et tiltak skal overvåkes og evalueres vil også annen bruk av området virke inn på resultatet. Igangsettelse av forvaltningstiltak krever dermed oversikt over all bruk av et område.

Påvirkning, effekt og konsekvens er sentrale elementer både i vurdering av et tiltak på forhånd og ved evaluering i etterkant.

Dersom tiltaket er flytting av en sti av hensyn til villreinen, vil evalueringen kunne gi følgende konklusjon:

Påvirkning: Flytting av en sti.

Effekt: Villreinen forstyrres ikke når villreinen er i nærheten av den tidligere stien.

Konsekvens: Reinen beiteområde blir større.

Dersom tiltaket er etablering av rasteplass kan evalueringen gi følgende konklusjon:

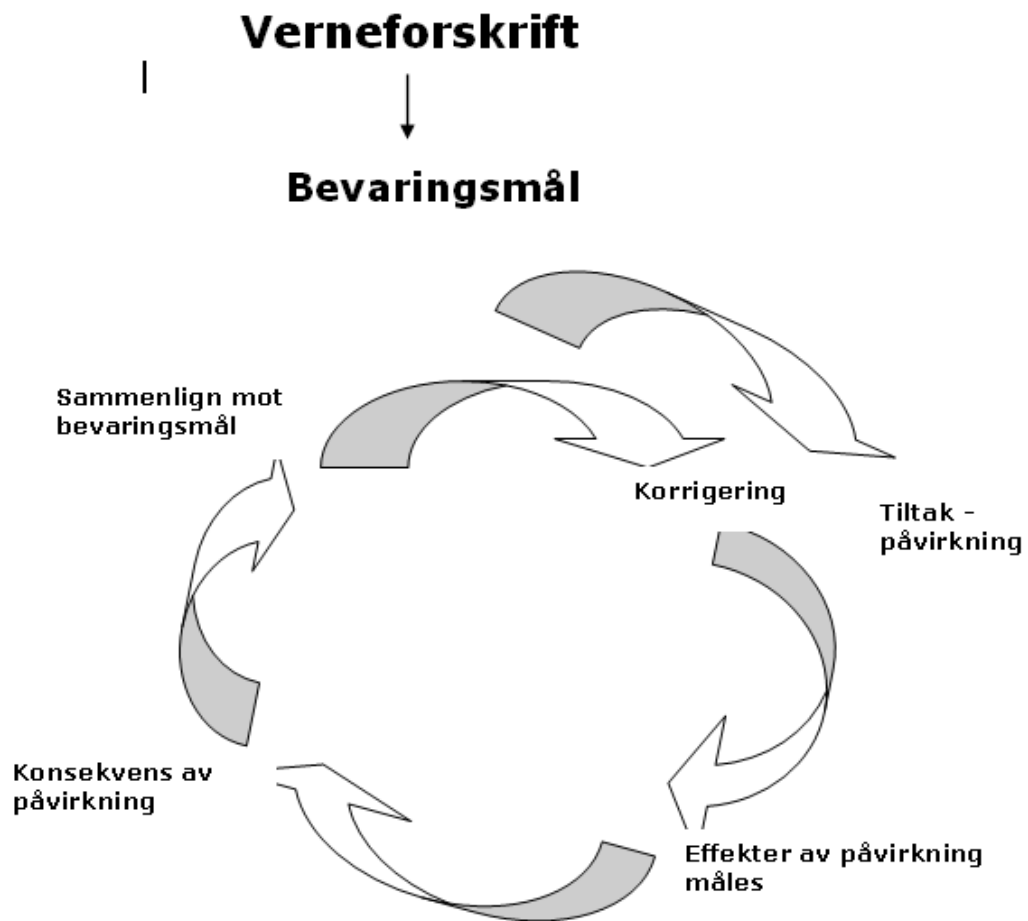
Påvirkning: Forstyrrelse i nærheten av et område der det hekker kongeørn.

Effekt: Ørnene holder seg borte fra området.

Konsekvens: Ingen unger.

I førstnevnte eksempel vil konsekvensen av tiltaket være positivt og det vil være grunnlag for å videreføre tiltaket. I det andre eksempelet er konsekvensen negativ, og det vil være nødvendig å revurdere tiltaket – f.eks. ved at rasteplassen etableres på et annet sted.

Figur 2. Hvordan påvirkning, effekt og konsekvens kan føre til endringer (korrigeringer).

2.5 Selve forsøket med utprøving av metoder for målstyrt forvaltning

Forsøket er tosidig. Det er politiske målsettinger om økt bruk og lokal verdiskapning i tilknytning til verneområdene (under forutsetning av at naturverdiene ikke forringes). Forsøkene skal omhandle tiltak i form av menneskelig aktivitet som er i tråd med denne målsettingen. Det er videre et overordnet formål med verneområdene å bevare de konkrete naturverdiene i områdene. Forsøkene skal også omhandle tiltak satt i verk av forvaltningsmyndighetene for å nå bevaringsmål i verneområder.

Styringsgruppen har kommet til at forsøkene med målstyrt forvaltning skal bygge på følgende prinsipper:

- * Det skal foreligge mål for naturtilstanden (bevaringsmål) som en påvirkning skal vurderes ut fra.**
- * Tiltak og aktiviteter kan prøves ut dersom det er usikkerhet knyttet til deres påvirkning og effekt på naturtilstanden. Føre-var-prinsippet skal fortsatt gjelde dersom vesentlig skade kan oppstå.**
- * Tiltak forvaltningsmyndighetene selv ønsker å sette i gang for å fremme bevaringsmålene skal også inngå i forsøket.**
- * Tiltakene og aktivitetene skal systematisk overvåkes for å vurdere deres påvirkning og effekt på naturverdiene.**
- * Forvaltningsmyndigheten skal vurdere nærmere om påvirkningen er akseptabel sett i forhold til forhåndsdefinerte mål.**
- * Forvaltningsmyndigheten må sette nye vilkår eller tilbaketrekke tillatelsen dersom det viser seg at aktiviteten eller tiltaket har en uakseptabel virkning jf. ovenfor.**
- * Tiltakshaver må akseptere tilbaketrekning av en tillatelse eller innskrenkninger i en tillatelse dersom tiltaket eller aktiviteten har en uønsket effekt.**
- * Den samme systematiske overvåkingen og evalueringen skal gjelde for tiltak forvaltningsmyndighetene selv setter i gang for å fremme bevaringsmålene.**

Målstyrt forvaltning skal ikke føre til risiko for stor skade på naturmiljøet, men er en styrt og metodisk utforskning av effekter i tilfeller hvor det er tvil om et tiltak kan ha negativ effekt selv om det ligger innenfor rammene av hva verneforskriften kan tillate.

Forsøket gjelder utprøving av tiltak som ligger innenfor både verneforskriftenes og forvaltningsplanenes rammer. Forsøket gjelder videre reversible tiltak, tiltak som antas å ikke sette vesentlig spor og tiltak der en negativ påvirkning på naturmiljøet relativt enkelt kan opphøre. Det skal ikke igangsettes forsøk som gjelder oppføring av nye bygninger og andre større tekniske inngrep. Motorferdsel skal heller ikke prøves ut. Prosjektene som velges ut skal ha en akseptabel risiko i forhold til påvirkning av aktuelle områders vernekvaliteter. Dette innebærer at aktuelle utprøvingstiltak særlig er tiltak knyttet til småskala aktiviteter.

2.6 Eksempel på målstyrt forvaltning

Følgende skjema er en illustrasjon på hvordan målstyrt forvaltning kan gjennomføres i praksis når det gjelder søknader om aktiviteter og tiltak:

Aktivitet	Ansvarlig	Oppgave
1. Søknad	Tiltakshaver	
2. Skaffe oversikt over naturtilstanden	Forvaltningsmyndighet	<ul style="list-style-type: none">- Aktuelt område må være kartlagt evt. må det i forkant av søknadsbehandlingen foretas registreringer over naturtilstanden.- Verneformålet må være konkretisert med bevaringsmål evt. må det i forkant av søknadsbehandling fastsettes bevaringsmål.
3. Skaffe oversikt over annen bruk	Forvaltningsmyndighet	<ul style="list-style-type: none">- Det må foreligge en oversikt over bruken av området evt. må det i forkant av søknadsbehandlingen skaffes en oversikt over slik bruk.
4. Vurdering av tiltaket	Forvaltningsmyndighet	<ul style="list-style-type: none">- Det må foretas en vurdering av tiltaket opp mot verneformål og bevaringsmål. Det må vurderes hvilke virkninger tiltaket <i>kan</i> ha.- Dette må vurderes hva som er akseptabel virkning av tiltaket.- Dersom det knyttes en <i>rimelig usikkerhet</i> til tiltaket, kan det besluttes at tiltakets skal prøves ut med systematisk oppfølging (målstyrt forvaltning). Det skal ikke gis tillatelse til tiltak som med rimelig stor grad av sikkerhet vil ha en uakseptabel negativ effekt.
5. Tillatelse	Forvaltningsmyndighet	<ul style="list-style-type: none">- Det utformes en tillatelse med vilkår.- Det utarbeides en plan om hvordan tiltaket skal oppfølges gjennom overvåkning. Det må defineres hvilke elementer som skal overvåkes.
6. Systematisk overvåkning	Forvaltningsmyndighet	<ul style="list-style-type: none">- Overvåkning foretas etter plan fastsatt i pkt. 5 over på oppdrag fra forvaltningsmyndigheten. Overvåkingen gjennomføres av Statens naturoppsyn (SNO) eller

		andre på oppdrag fra SNO.
7. Evaluering	Forvaltningsmyndighet	- Vurdering av om tiltaket hadde den effekten som antatt, eller om det hadde andre effekter. - Vurdering av om virkningene av tiltaket er forenlig med verneformål og bevaringsmål.
8. Korrigering eller endring	Forvaltningsmyndighet	- Dersom tiltaket har negative effekter som ikke er akseptabel, må tillatelsen inndras eller endres.

3. Forholdet til dagens forvaltning av verneområder

Dette prosjektet er et forsøk og avgrenset til å gjelde konkrete pilotprosjekter. Først etter at prosjektet er avsluttet og evaluert, vil det være aktuelt å vurdere om det er hensiktsmessig å innføre slike metoder i verneområdeforvaltningen.

Forvaltningen gir i dag tillatelser til mange ulike aktiviteter og tiltak i verneområdene. Det finnes en del eksempler på at aktivitetene følges aktivt opp i forhold til om de har ført til slitasje eller forstyrrelse for dyrelivet. Det innebærer at mange av de elementene som foran er skissert at prosjektet skal ta for seg, allerede i dag benyttes i forvaltningen av verneområdene. Manglende forvaltningsressurser gjør imidlertid at oppfølging i mange tilfeller er vanskelig. I utkast til handlingsplan for bærekraftig bruk, forvaltning og skjøtsel av verneområder er det vist til dette og anbefalt en betydelig styrkning av forvaltningen. Det er samtidig behov for å se på om slike saker kan følges opp mer systematisk.

Det er et viktig prinsipp at forvaltningen av verneområder skal skje ut fra et langsiktig perspektiv idet målet med verneområdene er å bevare naturverdiene for ettertiden. Føre-var-prinsippet er sentralt for å sikre opprettholdelse av det biologiske mangfoldet. En viktig oppgave for forvaltningsmyndighetene er å forebygge eller hindre at menneskelig ferdsel i verneområdene skader verneverdiene eller truer verneformålet. Føre-var-prinsippet er også nedfelt i konvensjonen om biologisk mangfold (CBD) sine retningslinjer om adaptiv forvaltning.

I Riksrevisjonens rapport dok. nr. 3:12 (2005-2006) om kartlegging og overvåkning av biologisk mangfold og forvaltning av verneområder er det vist til at i 30 % av verneområdene er verneverdiene truet. I 82 % av disse verneområdene er det behov for konkrete tiltak. Videre har trusselfaktorene ført til tilbakegang av arter i 75 % av områdene og tap av leveområder i 43 % av områdene. Riksrevisjonen viser til at trusler mot verneformålet bl.a. er introduserte arter, manglende skjøtsel/bruk, annen ferdsel, forsøpling og motorisert ferdsel. Rapporten viser videre at det er store mangler i kartlegging og overvåkning av verneområder. Miljøforvaltningen har derfor betydelige utfordringer knyttet til forvaltningen av verneområder. Disse forholdene blir derfor også et bakteppe som spiller inn i det videre arbeidet med dette prosjektet.

4. Prosjektets mål

Det skal samles erfaringer om bruk av prinsipper for målstyrt forvaltning og metoder som springer ut fra tanken bak adaptiv forvaltning, i norske verneområder. Det skal tas sikte på å belyse om forsøkene gir egnede metoder som kan supplere dagens forvaltning.

5. Strategier og tiltak

5.1 Hovedstrategi

For å realisere prosjektets mål om å samle erfaringer som kan benyttes i arbeidet med målstyrt forvaltning i norske verneområder legges tre hovedstrategier til grunn:

1. Gjennomføring av pilotprosjekter.
2. Evaluering.
3. Oppsummering av nasjonal og internasjonal kunnskap om målstyrt forvaltning av verneområder.

5.2 Pilotprosjekter

Forsøket gjennomføres ved at det etableres ca. fem pilotprosjekter.

Det etableres 3 prosjekter som relaterer seg til politiske føringer om økt næringsvirksomhet i tilknytning til verneområder. Eksempler på slike er gjennomføring av aktiviteter innenfor blant annet landbruk og reiseliv som har til hensikt å gi økt verdiskaping, samt aktiviteter som har til hensikt å fremme utøvelse av naturvennlig friluftsliv.

Det etableres 2 prosjekter som relaterer seg til tiltak for å fremme verneformålet.

Styringsgruppen ønsker videre å følge saker eller prosjekter som allerede er i gang og som har elementer av slik målstyrt forvaltning i seg og som kan gi grunnlag for ytterligere erfaring.

5.3 Retningslinjer for utvelgelse av pilotprosjekter

DN inviterer fylkesmenn og kommuner som har forvaltningsmyndighet verneområder, til å foreslå konkrete pilotprosjekter for utprøving i verneområdene. Med utgangspunkt i forslag fra forvaltningsmyndighetene tar prosjektets styringsgruppe stilling til hvilke pilotprosjekter som skal gjennomføres. Følgende retningslinjer gjelder for utvelgelse av pilotprosjekter:

1. Det er ønskelig med pilotprosjekter i både nasjonalparker og landskapsvernområder. Prosjekter som gjelder tiltak for å fremme verneformålet kan iverksettes også i andre typer verneområder.

2. Følgende typer tiltak kan være aktuelle pilotprosjekter:

Aktiviteter som kan være relevante:

- Organiserte fotturer (brevandring, safari (f.eks. elgsafari og moskussafari) og andre guidede fotturer)
- Organiserte opplegg knyttet til jakt og fiske og oppsett av midlertidig lavvo til dette bruk
- Etablering av rasteplasser og annen småskala tilrettelegging for å oppleve attraksjoner
- Organisert kjøring med hundespenn
- Omdisponering av eksisterende husvære til småskala turistformål, uten oppgradering av infrastruktur (veier, energikilder og lignende)
- Merking av skiløyper
- Aktiviteter som kiting, paragliding og rafting
- Omlegging av løyper og stier
- Tilrettelegging ved innfallsporter

Tiltak for å fremme verneformålet kan gjelde:

- Skjøtsel av for å ivareta biologisk mangfold i kulturlandskap
- Restaurering av ødelagte naturområder
- Tiltak for å fremme en art

3. Ved utvelgelse av prosjekter skal det legges vekt på å velge ut tiltak i verneområder der det foreligger relativt god kunnskap om verneverdiene.

4. Det skal ikke velges ut prosjekter i områder som er viktige som referanseområder.

5. Utprøving av én enkelt aktivitet defineres som et pilotprosjekt.

6. Tiltakene må kunne overvåkes på en så konkret måte at eventuelle effekter er målbare i løpet av den 3-årige prosjektperioden. Hva slags påvirkning som anses som akseptabel må også defineres før tiltaket settes i verk.

5.4 Overvåking og evaluering i pilotprosjektene

Alle pilotprosjektene skal ha et eget opplegg for overvåking og evaluering. Dette vil variere etter hvilke tiltak og aktiviteter det er snakk om. DN har ansvaret for dette i samarbeid med forvaltningsmyndigheten og SNO. I noen tilfeller vil det trolig være nødvendig å innhente faglig konsulentbistand for å designe overvåkingen.

Det er normalt svært ressurskrevende å gjennomføre en overvåking som med høy sikkerhet skal gi kunnskap om "årsak og virkning". Det er også mer krevende å finne ut om noe bare endrer seg (virkning), enn å forklare årsaken i tillegg. Dette stiller store krav til å ha tilstrekkelig med datapunkter, lange nok tidsserier og gode kontrollområder. I disse pilotprosjektene frafalles derfor det normale kravet til vitenskapelig statistisk sikkerhet (95 %). Det skal likevel gis en kritisk vurdering av hvor sikre utsagn om "årsak og virkning" er.

5.5 Samlet evaluering av forsøkene med målstyrt forvaltning

Etter at prosjektperioden er over vil styringsgruppen og de deltakende aktørene sammen vurdere hvor vellykket forsøkene har vært og hvilke elementer som kan brukes videre i forvaltningen av verneområdene. Da vil man også vurdere de økonomiske kostnadene og hvordan disse skal fordeles på forvaltningsmyndigheter og tiltakshavere dersom prinsippene for målstyrt forvaltning skal videreføres i forvaltningen av verneområder.

5.6 Nasjonal og internasjonal kunnskap om adaptiv forvaltning

Prosjektet har behov for en større litteraturstudie med oversikt over erfaringer fra andre land på tilsvarende satsinger og en undersøkelse av om det er gjennomført satsinger i Norge som har i seg prinsipper relatert til adaptiv/målstyrt forvaltning med overføringsverdi til dette prosjektet.

6. Hovedutfordringer

Forvaltning som bygger på nevnte prinsipper for målstyrt forvaltning er krevende og utfordrende. Fem hovedutfordringer peker seg derfor ut i det videre arbeidet med målstyrt forvaltning:

- 1) I mange av verneområdene har man liten kunnskap om naturtilstanden. Slik kunnskap er en forutsetning for å kunne si noe om årsak og virkning av tiltak.
- 2) I mange områder er det liten kunnskap om hvordan og hvor mye områdene brukes. Når en skal se på effektene av et tiltak eller en bruk, må dette sammenholdes med annen bruk av området.
- 3) Det er ikke utarbeidet en enhetlig metode for kartlegging og overvåking av verneområdene.
- 4) Det kreves ressurser til å utføre den økende overvåking som er nødvendig.
- 5) Det kreves økte ressurser til forvaltning hos forvaltningsmyndigheten.

7. Nærmere om gjennomføring

2008 vil bli brukt til å velge ut pilotområder og aktuelle pilotprosjekt. Høsten 2008 vil gå med til å konkretisere pilotprosjektene og gjennomføre nødvendige formaliteter og andre forberedelser i forhold til gjennomføring. Styringsgruppen ser for seg at de nærmere rammene for det enkelte prosjekt utformes av styringsgruppen i tett dialog med forvaltningsmyndigheten, den lokale aktøren og kommunen. Rammene må ligge innenfor det som er definert i dette notatet.

2008 blir dermed å anse som en forprosjektfase. Hovedprosjektet er treårig og skal gjennomføres i perioden 1. januar 2009 – 31. desember 2011.

Prosjektet består i første rekke av seks aktører med følgende ansvars- og rolledeling:

Aktør	Rolle og ansvar
Miljøvern- departementet og Landbruks- og matdepartementet v/departementsråder	Disse står som prosjektets oppdragsgivere og er de det skal rapporteres til underveis og etter avslutning av prosjektet. Det legges opp til å gi en orientering om status og fremdrift på alle departementsrådsmøter under prosjektperioden.
Styringsgruppen	<p><u>Rolle:</u> Styringsgruppens rolle er å være gjennomfører av hovedprosjektet om målstyrt forvaltning. Styringsgruppen består av MD, LMD, DN og SLF. DN er i tillegg styringsgruppas sekretær.</p> <p><u>Styringsgruppens mandat:</u> Styringsgruppens mandat er å gjennomføre prosjektets tre strategier med sikte på størst mulig realisering av prosjektets mål. Styringsgruppen skal avgi sluttrapport og anbefalinger i tråd med prosjektets mål til MD og LMD v/departementsrådene innen 1. mars 2012.</p>
Direktoratet for naturforvaltning	<p><u>Rolle:</u> Overordnet myndighet for forvaltning av verneområder.</p> <p><u>Oppgave:</u> Utarbeide opplegg for gjennomføring av overvåkning sammen med forvaltningsmyndigheten og SNO.</p>
Forvaltnings- myndigheten for verneområdet	<p><u>Rolle:</u> Forvaltningsmyndighetens rolle er å utføre forsøkene med målstyrt forvaltning for utvalgte pilotprosjekter på oppdrag fra styringsgruppen. Forvaltningsmyndigheten får en koordinerende rolle mellom de ulike aktørene.</p> <p><u>Oppgaver:</u> Forvaltningsmyndighetenes oppgaver er å foreslå pilotprosjekter overfor styringsgruppen, samt gjennomføre pilotprosjektene som styringsgruppen vedtar skal iverksettes. Det forutsettes at forvaltningsmyndigheten legger opp til et nært samarbeid med eiere av aktuelle næringsaktiviteter som skal prøves ut, aktuelle kommuner og eksternt miljø som engasjeres for å følge pilotprosjektene.</p>
Tiltakshavere i pilotprosjektene	<p><u>Rolle:</u> Gjennomfører av aktiviteter som skal prøves ut.</p> <p><u>Oppgave:</u> Hovedoppgaven er å gjennomføre aktivitet for utprøving innenfor rammene som forvaltningsmyndigheten legger i aktuelle dispensasjoner. I avtale med eierne skal det tydelig gå frem at dispensasjonen i</p>

	utgangspunktet gis i en tidsavgrenset periode som ledd i dette prosjektet. Det gis ingen garanti for varig videreføring av aktiviteten, og eier må påregne at aktiviteten kan bli pålagt endret eller i ytterste konsekvens avvirket dersom påvirkning på områdets verneverdier overstiger det som anses som akseptabelt.
Statens naturoppsyn	Gjennomføre overvåkingen i felt og rapportere til forvaltningsmyndigheten.

Dersom det etableres pilotprosjekt i et område med lokal forvaltning, skal fylkesmannen i det aktuelle området delta i prosjektet.

8. Finansiering

Deltakere i styringsgruppen dekker egne utgifter knyttet til arbeid, evt. reise m.m. Forvaltningsmyndigheten må få tildelt ekstra midler til gjennomføring av prosjektene. Lokale aktører som står som gjennomførere av aktiviteter som prøves ut, dekker selv alle kostnader knyttet til forsøket. Til gjennomføring kan det derimot søkes om tilskudd fra aktuelle virkemiddelordninger. Fylkesmennene bør informere om hvilke ordninger dette dreier seg om.

Gjennomføring forutsetter at MDs budsjett til forvaltning av verneområder økes slik at gjennomføring av prosjektet ikke går på bekostning av andre, viktige prioriterte oppgaver.